

Radovan Vaškoveš

DEPRESE, ANTIDEPRESIVA A JEJICH VLIV NA SEXUÁLNÍ FUNGOVÁNÍ

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umísťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Děkuji rodičům a všem blízkým osobám, které mi pomáhaly na mé cestě, stály u mě a v příznivém směru mě ovlivnily v mém rozvoji. Rád bych jim poděkoval za jejich podporu a pochopení, také za pomoc u zrodu této knížky, kterou bych jim rád s láskou a úctou věnoval.

Děkuji mnohokrát,

Radovan

MUDr. Radovan Vaškovský

**DEPRESE, ANTIDEPRESIVA A JEJICH VLIV NA SEXUÁLNÍ
FUNGOVÁNÍ**

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
tel.: +420 220 386 401, fax: +420 220 386 400
www.grada.cz
jako svou 2941. publikaci

Odpovědná redaktorka Jana Jandovská Kubínová
Sazba a zlom Milan Vokál
Počet stran 124
Vydání 1., 2007

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.
Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

© Grada Publishing, a.s., 2007
Cover Photo © isifa.com

ISBN 978-80-247-2163-7 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-6041-4 (elektronická verze ve formátu PDF)
© Grada Publishing, a.s. 2011

OBSAH

1. Fyziologie sexuálního fungování	7
1.1 Sexuální odpověď muže	9
1.2 Sexuální odpověď ženy	10
2. Definice sexuálních dysfunkcí	11
3. Rozdělení sexuálních dysfunkcí	13
3.1 Všeobecné rozdělení	13
3.2 Rozdělení podle klasifikace MKCH 10 a DSM IV	14
4. Diferenciální diagnostika psychogenních a organických sexuálních dysfunkcí	17
4.1 Psychogenní faktory sexuálních dysfunkcí	19
5. Nejčastější sexuální dysfunkce	21
5.1 Poruchy erekce	21
5.2 Předčasná ejakulace	23
5.3 Opožděná až chybějící ejakulace	24
5.4 Anorgasmie a snížení sexuální touhy	24
6. Etiologie sexuálních dysfunkcí	27
7. Biologické aspekty sexuálního fungování	31
7.1 Endokrinní faktory a sexuální fungování mužů a žen	31
7.1.1 Androgeny	31
7.1.2 Estrogeny	32
7.1.3 Progesteron	33
7.1.4 Prolaktin	33
7.1.5 Oxytocin	34
7.1.6 Kortizol	34
7.1.7 Feromony	34
7.2 Neurotransmitery a neuropeptidy	35
7.2.1 Oxid dusnatý	35
7.2.2 Serotonin	36
7.2.3 Dopamin	38
7.2.4 Adrenalin	40

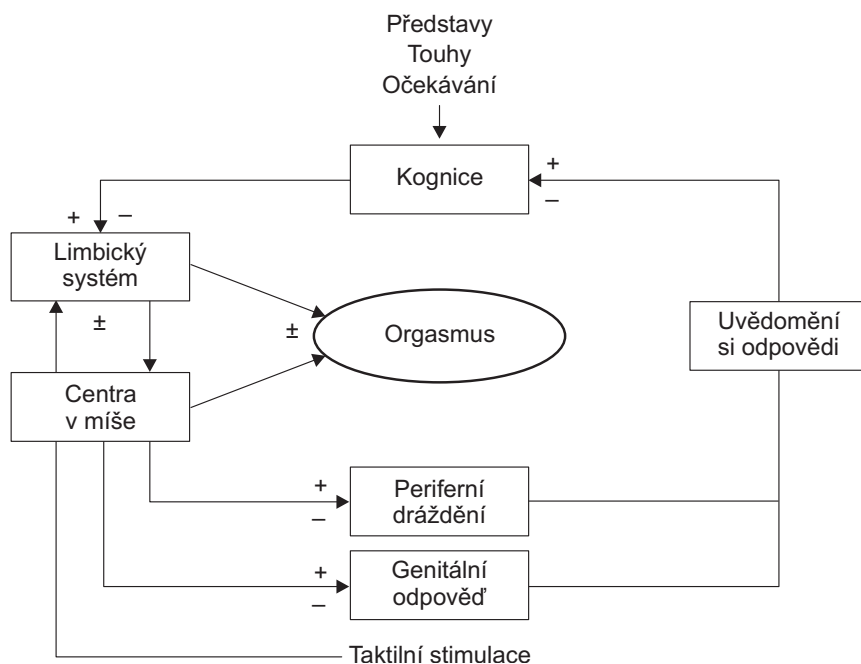
7.2.5	Noradrenalin	41
7.2.6	Opioidy	42
7.2.7	Acetylcholin	43
7.2.8	Histamin	44
7.2.9	Gamaaminomáslová kyselina	44
7.2.10	Nové neurotransmitery	44
7.3	Shrnutí vlivu neuromediátorů na sexuální fungování	45
8.	CNS a modelování sexuálního fungování	49
8.1	Mozkový kmen	49
8.2	Hypotalamus	50
8.3	Přední mozek	50
9.	Jednotlivé fáze normálního sexuálního fungování a jejich patofyziologie	53
10.	Sexuální funkce u depresivních pacientů	55
10.1	Výskyt sexuálních dysfunkcí ve vztahu k depresi	55
10.2	Deprese a sexuální dysfunkce	59
10.3	Mýty o sexuálním fungování depresivních pacientů	60
10.4	Základní otázky a stanovení sexuálních dysfunkcí	61
10.5	Bariéry vyšetření	64
11.	Sexuální dysfunkce při léčbě antidepressivy	67
11.1	Vliv antidepressiv na jednotlivé fáze sexuálního fungování	68
12.	Incidence, frekvence a intenzita sexuálních dysfunkcí navozených antidepressivy	71
12.1	Pohlavní rozdíly v sexuálních dysfunkcích navozených antidepressivy	75
13.	Strategické postupy terapeutických opatření v léčbě antidepressivy navozených sexuálních dysfunkcí	77
13.1	Redukce dávky antidepressiva	79
13.2	Čekání na adaptaci	79
13.3	Změna antidepressiva	79
13.4	Lékové prázdniny	81
13.5	Použití farmakologických antidot	81
13.6	Nefarmakologické, psychoterapeutické intervence	84
14.	Pozitivní vliv antidepressiv na sexuální fungování	85
15.	Závěr	89
	Seznam použitých zkratk	93
	Literatura	95

1. FYZIOLOGIE SEXUÁLNÍHO FUNGOVÁNÍ

Lidská sexuální odpověď se dělí do čtyř fází: touha, vzrušení, orgasmus a uvolnění (Masters W. H., Johnson V. E., 1966, Kaplan H. S., 1974).

Fáze sexuálního fungování	
Touha	Spontánní výskyt sexuální touhy, fantazií, snů a přání, současně se zájmem o iniciování nebo o sexuální aktivitu
Vzrušení periferní-tělesné centrální-subjektivní	Genitální (cévní) prokrvení a lubrikace, následná odpověď (tachykardie, hyperventilace, atd.) vedoucí k sexuální stimulaci Psychologické zážitky a vzrušení
Orgasmus	Intenzivní vrchol sexuální radosti provázený rytmickými kontrakcemi genitálních a reprodukčních orgánů
Uvolnění	Návrat k základu, nevzrušivý stav charakterizovaný ztrátou vaso-kongesce v penisu a vulvě

Jednotlivé fáze odpovědi a sexuální fungování ovlivňují různé faktory, jako jsou subjektivní prožívání, emoce, kognitivní a interpersonální vlivy, kulturní faktory. Fungování je přiblíženo v obrázku 1.1.

Obr. 1.1 Psychologické a tělesné vlivy na sexuální odpověď. Zpracování podle Bacrofta, 1989.

1.1 SEXUÁLNÍ ODPOVĚĎ MUŽE

Tabulka nám blíže znázorňuje tělesné reakce u muže v průběhu sexuální stimulace v jednotlivých fázích sexuálního fungování.

Tab. 1.1 Sexuální odpověď u muže

Orgán	Vzrušení	Orgasmus	Uvolnění
Kůže	Začervenání.	Pokračování začervenání pokožky především na břicho, zádech, tváři a krku.	Začervenání se uvolňuje, postupně mizí.
Penis	Erekce během 10–30 s. Velikost glansu a průměr penisu se zvyšuje se stupňujícím vzrušením.	Emise: 3–4 kontrakce vas deferens, seminálních vezikul a prostaty. Ejakulace: kontrakce uretry v intervalu 0,8 s.	Detumescence během 5–30 min. po orgasmu, nebo do hodiny bez orgasmu.
Skrótum a testes	Napínání skrotálního vaku se zdvihnutím a 50% zvětšením testes.	Beze změn.	Zmenšení na normální velikost v 2–15 minutách.
Jiné, další	Zvýšení napětí kosterního svalstva, tachykardie, hyperventilace, zvýšení sekrece z Coperových žláz, nekonzistentní erekce bradavek.	Tachykardie, hyperventilace, ztráta volní kontroly svalstva, rytmické kontrakce rektálního svěrače.	Utišení hyperventilace a tachykardie.

1.2 SEXUÁLNÍ ODPOVĚĚ ŽENY

Tabulka nám blíže znázorňuje tělesné reakce u ženy v průběhu sexuální stimulace v jednotlivých fázích sexuálního fungování.

Tab. 1.2 Sexuální odpověď u ženy

Orgán	Vzrušení	Orgasmus	Uvolnění
Kůže	Začervenání u některých žen.	Pokračování začervenání pokožky především na břicho, tváři a krku.	Začervenání se uvolňuje, postupně mizí.
Prsa	Erekce bradavek u dvou třetin žen.	Začínají se třást.	Návrat do původního stavu do půl hodiny.
Klitoris	Zvětšení průměru glansu i kmene klitorisu.	Před orgasmem, zmenšení glansu do preputia.	Detumescence za 5–30 min. po orgasmu, nebo několik hodin bez orgasmu.
Velké pysky	Zdvihnutí a retrakce, sekundární vasokongesce.	Beze změn.	Zmenšení na normální velikost za 2–15 min.
Malé pysky	Dvoj- až trojnásobné zvětšení, změna barvy z růžové na tmavočervenou.	Kontrakce.	Návrat do normálu za 2–15 min.
Vagina	Prodloužení a nafouknutí, transudát se dostaví za 10–30 s po začátku vzrušení, změna barvy z růžové na tmavočervenou.	V dolní třetině 3–15 kontrakcí, trvají v 0,8 s intervalech.	Vasokongesce se sníží během několika sekund po orgasmu, nebo 20–30 s bez orgasmu.
Děloha	Zdvihnutí, kontrakce těsně před orgasmem.	Kontrakce v průběhu orgasmu.	Poklesnutí ke klidovému stavu.
Jiné, další	Zvýšení napětí kosterního svalstva, tachykardie, hyperventilace, zvýšení sekrece z Bartoliniho žláz a žláz předsíně.	Tachykardie, hyperventilace, ztráta volní kontroly svalstva, rytmické kontrakce rektálního svěrače.	Utišení hyperventilace a tachykardie.

2. DEFINICE SEXUÁLNÍCH DYSFUNKCÍ

Sexuálními dysfunkcemi je nazývána taková skupina poruch, která zahrnuje různé stavy, kdy se jedinec nemůže podílet na sexuálním styku tak, jak by si představoval. Může chybět zájem, uspokojení, jedinec postrádá fyziologické reakce potřebné pro účinný sexuální vztah nebo není schopný ovládat a prožívat orgasmus (Smolík, P., 1996).

Do pojmu sexuální dysfunkce lze také zahrnout nedostatky v chování a prožívání, které jsou provázené neúplnou a/nebo neobvyklou fyziologickou reakcí muže na sexuální stimulaci. Sexuální dysfunkce má podobu psychosomatického syndromu, který postihuje současně celou osobnost pacienta. Muž reaguje na svou chybějící či oslabenou sexuální výkonnost individuálně, rozličnou odezvou, která může být až neurotické povahy. I nepochybně somatogenní sexuální porucha je provázena více či méně závažnou odpovědí na ni (Baštecký, J. et al., 1993).

Nejsrozumitelněji definuje pojem sexuálních dysfunkcí Kratochvíl (Kratochvíl, S., 1999, 2003), jenž za sexuální dysfunkce nevyvolané organickými poruchami nebo chorobami považuje poruchy, při kterých jedinec nepociťuje sexuální touhu nebo není schopný uskutečnit soulož vedoucí k uspokojení, přestože má k tomu základní anatomicko-fyziologické předpoklady a není zaměřen na neobvyklé sexuální cíle.

